

Maedi Visna/CAE-kontroll hos får och get 2020

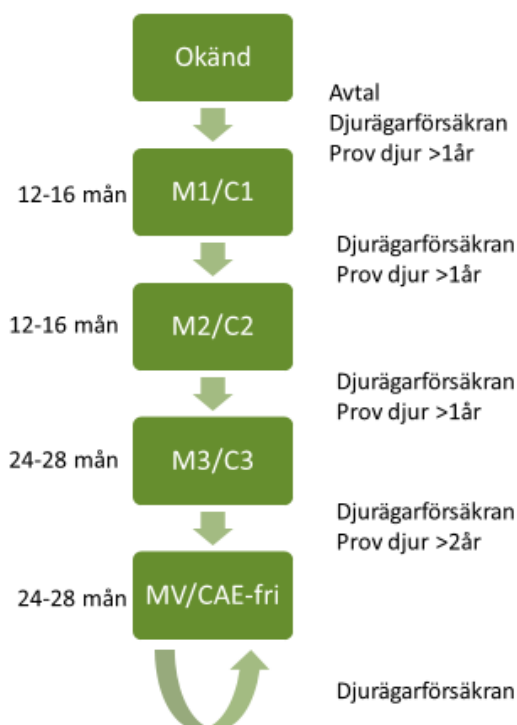
Bakgrund

Maedi Visna (MV) och Caprin Artrit Encephalit (CAE) är mycket närbesläktade virussjukdomar som drabbar får och get. Både får och get kan infekteras av båda virustyperna och infektion hos ena djurslaget kan vara en smittkälla för det andra djurslaget. Det går inte heller att skilja MV och CAE åt med den vanliga testmetodiken. MV/CAE är obotliga och tillgång till vaccin saknas.

Viruset sprids via råmjölk, mjölk, blod, saliv och luftvägssekret/noskontakt. Virus kan också spridas indirekt via kläder och redskap. Det vanligaste sättet som MV/CAE sprids mellan besättningar är utbyte av livdjur.

MV/CAE har lång inkubationstid och kan ligga dold i besättningen under lång tid och orsaka kliniska symptom först efter flera år. Tidiga tecken på MV/CAE i en besättning är ofta diffusa, som till exempel ojämn tillväxt, förhöjd dödlighet bland lamm/killingar samt kroniska juverinflammationer. Typiska symptom på långt framskriden MV-infektion ses hos äldre får i form av avmagring, andnöd och dödsfall. Symtom vid CAE-infektion hos äldre getter är i första hand ledinflammationer men även lunginflammationer och avmagring kan ses. Även yngre getter kan utveckla symptom om CAE finns i besättningen och då i första hand neurologiska störningar (vinglighet och förlamning).

Genom blodprovstagning är det möjligt att påvisa MV/CAE i ett tidigt skede av sjukdomen, innan symptomen har uppkommit. Påvisande av infektionen i ett tidigt skede är viktigt för att kunna bekämpa sjukdomarna och därmed förebygga smittspridning inom och mellan besättningar. Sjukdomarna kontrolleras och bekämpas med hjälp av kontrollprogrammet MV/CAE kontroll hos får och get. Anslutning och friförklaring genererar också en säker livdjurshandel mellan anslutna besättningar. Kontrollprogrammet startade 1993 för MV och senare inkluderades även CAE. Programmet har som mål att förhindra spridning av sjukdomarna samt att bekämpa dem för att på sikt kunna få Sverige fritt från MV och kraftigt minska förekomsten av CAE. Ett viktigt delmål är att skapa en MV- och CAE-fri livdjurshandel.

Figur 1. Flöde över hur en besättning avancerar i kontrollprogrammet

Programmet är uppbyggt på en serie kontrollbesök. Efter varje godkänt kontrollbesök erhåller besättningen en status som stegvis ökar (figur 1). När besättningen uppnått MV/CAE-fri status görs som regel inte fler kontrollbesök utan besättningens friförklaring förnyas vart annat år genom ett granskningsförfarande av besättningens djurkontakter.

Resultat

Under 2020 har totalt 7925 blodprover från MV/CAE-kontrollen analyserats vid SVA. Vid 2020 års slut var 3412 fårbesättningar samt 249 getbesättningar anslutna till programmet. Majoriteten av de anslutna besättningarna har M3/C3- eller MV/CAE-fri status.

Diskussion

Programmet har fungerat väl under 2020 och uppfyllt sina mål och syften. Antalet anslutna besättningar är något lägre än tidigare år. Detta tros till största delen bero på ett uppdaterat rensningsförfarande bland besättningar som inte fullgjort programåtaganden. En ökande anslutningsgrad är dock önskvärt kommande år. Programmet fyller en viktig funktion både djurvälståndsmässigt och produktionsekonomiskt genom att skapa förutsättningar för en livdjurshandel med

MV/CAE-fria djur. Med det långsiktiga målet att skapa underlag för att kunna friförklara Sverige från Maedi-Visna och sänka förekomsten av CAE behöver antalet anslutna besättningar öka, och under 2020 har vi därför lagt ett stort arbete på att marknadsföra programmet. Översynen som under 2020 gjorts tillsammans med epidemiologer på SVA har bland annat undersökt programmets upplägg för att anslutning och provtagning. Det är viktigt att programmet har en hög säkerhet till en rimlig kostnad och att utformningen av regelverket är funktionellt för att få med så många besättningar som möjligt i programmet.